

3. Tétel

Speciális pedagógiai bánásmódot igénylő tanulók, tanulócsoportok az iskolában

A tanulásszervezésben a differenciálásnak két jelentése van:

- pedagógiai szemlélet- a tanár érzékeny a tanítványok egyéni különbségei iránt
- pedagógiai gyakorlat- a különbségekhez való illeszkedést próbálja megvalósítani minden rendelkezésre álló eszközzel

Sokkal jobb eredményt érhetünk el, ha odafigyelünk a diákok teljesítményére, érzéseikre, szorongásaikra, képességeikre, mintha csak a célra koncentrálnánk.

Azt a tanítást, amikor a közös oktatási célt olyan tanulókkal érjük el, akik képességeikben, teljesítményükben vagy tanulási stílusukban különböznek egymástól adaptív tanulásnak nevezük. Ennek két használt formája a korrekciós, illetve a kompenzációs tanulás.

Ahhoz, hogy lássuk, hogy ki milyen tanuló oda kell figyelni a következőkre:

- Családi háttér
- Képességek, intelligencia, kreativitás
- Korábbi teljesítmények

Vannak azonban olyan tanulók, akik bizonyos jellemzőik miatt jelentősen különböznek a tanulók zömétől.

Speciális bánásmódot igénylő tanulók

Cigány tanulók

Már maga az elnevezés is problematikus a kisebbségi törvény miatt,

A cigány népesség hátrányának legfontosabb oka a roma népesség iskolázottsági állapota.

Ma már az általános iskolát elvégzi szinte minden cigány, de a cigány és a nem cigány népesség közötti iskolázottsági különbség nőtt.

A családi környezet, a szociális háttér, a motiváció hiánya, rosszabb tanulmányi előmenetel, pedagógiai előítéletek miatt nem jutnak középiskolába, maximum csak szakmunkásképzőbe.

Demográfiailag növekedés van náluk, nagy a szakképzetlenség, munkanélküliség.

Hiányos a felmérés, hogy mennyire igényelnék a cigány nyelv oktatását, mennyire beszélnek,

adják tovább.

A cigány gyerekek alul teljesítésének okai, az eltérő családi szocializáció, eltérő kultúra és nyelv.

A szülőkre nem jellemző a pedagógiai tudatosság, így az iskola előtti nevelést (óvoda) gyakran nem igénylik.

Jellemző az általános iskolai túlkorosság. Az iskolák vagy felmentik a kort betöltötteket, vagy speciális osztályt hoznak létre nekik. A felzárkóztatás náluk korrepetálást jelent. Gyakran büntetésként kapják a különórákat, így a lelkesedésük elvész.

Az átlag számára úgy tűnik, hogy butábbak, lassúbb gondolkodásúak, gyengébb felfogásúak, pedig lehet, hogy csak több időre van szükségük.

• speciális bánásmód: iskolázottsági állapot, családi környezet, szoc. háttér, motivációs hiánya, rosszabb tanulmányi előmenetel
nem juthat középiskola-ba, max. szakmunkásképzőbe

- speciális bánásmódot igénylő tanulók ⇒ eltérő családi szocializáció, eltérő kultúra, nyelv.
- nem jellemző a pedagógiai tudatosság, így az iskola előtti nevelést nem igénylik?
- jellemző az általános iskolai túlkorosság
- az átlag számára úgy tűnik, hogy butábbak, lassúbb gondolkodásúak, gyengébb felfogásúak?

A lassú tanulók

Jellemzők:

- osztálytársaikhoz képest számottevően lassabb ütemben képesek tanulni. Az átlagosnál szerényebb (70-80) az intelligenciájuk.
- Osztálytársaikhoz képest éretlenek, lassúbb a fejlődésük. Visszamaradottnak tűnnek.
- A frusztrációs toleranciájuk alacsony. Gyakran éri őket csalódás, s éppen ezért tartós erőfeszítésre sem képesek.
- Hajlamosak magukat leértékelni. Amikor látják, hogy nem képesek arra, mint a többiek, megrendül az önbizalmuk, csökkent-értékűnek érzik magukat.
- Figyelmük nem tartós, egy tanóra túl hosszú nekik.
- A megjegyző képességük korlátozott, hajlamosak leegyszerűsíteni a dolgokat, nehezen tudnak általánosítani.
- Az alapkészségek terén általában komoly hiányosságai vannak.
- Mindehhez gyakran helytelen munkavégzési szokások is társulnak (tervszerűtlenség, hanyagság.)

Megoldás lehet számukra a kompenzáló tanulás, korrekciós oktatás.

- Kompenzáló tanulás: a tananyagot más módszereken keresztül próbálja közvetíteni, lehetőleg játékos formában.
- Korrekciós tanulás: a gyenge oldal felerősítésére, hiányosságok felszámolására törekszik.
- Mivel a lassú tanulók csak rövid ideig képesek figyelni, próbáljuk a tanítási órát élményeikre, érdeklődésükre alapozva figyelni.
- A szokásosnál gyakrabban váltogassuk tanítási módszereinket. (Audiovizuális anyag, külön feladatlap)
- Tanulópárok használata
- Az átlagosnál több sikerélmény fontos számukra.

Tehetséges tanulók

A tehetségesek nem csak az átlagos tanulóktól, hanem egymástól is különböznek, így nehéz a meghatározásuk. Lehet általános intellektuális tehetségük, specifikus tanulmányi képességük, kreatív vagy produktív a gondolkodásmódjuk, vizuális vagy előadóművészek. Egyik legfontosabb ismertetőjegyük az átlagon felüli intelligencia. Fontos még a tehetség szempontjából a kreativitás.

Kreatív személyiség ismertetőjegyei:

- Absztrakt módon közelít a problémához
- Kíváncsi és sokat kérdez
- Szokatlan válaszokat ad
- Fantáziadús
- Eredeti módon oldja meg a problémákat
- Meg tudja állapítani, hogy mi a fontos és mi a jelentéktelen
- Összefüggéseket fedez fel

Feladatvégzésre jellemző:

- Körültekintően megtervezi, megszervezi tanulását
- Részletekre is kiterjed a figyelme
- Magas követelményeket állít fel önmaga számára
- Kitartóan igyekszik célját elérni
- Rendszeresen értékeli munkáját

- Nagyfokú a felelősségérzete
- Magas energiaszinttel rendelkezik

Tehetségfejlesztés 3 fő stratégiája:

- Gyorsítás: Korai felvétel az iskolába, osztályugrás.
Ovatosan kell bánni, mert lehet, hogy kognitív értelemben érett, de érzelmileg még nem.
- Gazdagítás: Olyan eljárás, melyben az érdeklődési területnek megfelelően kapnak lehetőséget a bővítésre (szakkör, tehetséggondozás)
- Elkülönítés: Speciális osztályokba, iskolákba vitel. (lehet negatív és pozitív hatása is.)

Hátrányos helyzetű tanulók

A hátrányos helyzetű azokat a tanulókat jelenti, akik szegények, alacsony szocioökonómiai státusszal jellemezhető társadalmi réteghez tartoznak.

Jellemzők:

- Testi fejlődésük sokszor nem kielégítő,
- A szülők gyakran a legelemibb nevelési ismeretekkel sem rendelkeznek.
- Nem részesülnek olyan tapasztalatokban, élményekben, amely mások számára adott.
- Kevésbé motiváltak a jó iskolai teljesítmény elérésében (szülőket sem érdekli)
- Pályaválasztásuk igénytelen, iskolázatlanok, korán házasodnak

Nem reménytelen esetek, de a tanár nem válthatja meg, kicsit segíthet csak nekik.

Tanulási zavarral küzdő tanulók

Sokféle tanulási zavar lehet.

Közös jellemzők:

- Az alapvető pszichológiai tapasztalatok területén (hallás, látás, emlékezet) van zavar.
- Nehézségek vannak a tanulásban alapkészségeknél. (olvasás, írás, matematika, beszéd)
- Nem magyarázható a probléma olyan okokkal, mint értelmi fogyatékoság, látási, hallási rendellenesség, érzelmi kiegyensúlyozatlanság, hátrányos helyzet.
- A probléma a központi idegrendszer rendellenes működésével függ össze

Tünetek:

- Viselkedésük kapkodó, következetlen, kiszámíthatatlan
- Figyelme nem tartós, rövid ideig tud koncentrálni.
- Nagyon lassan dolgozik
- Gyakran késik az óráról
- Nem, vagy hanyagul készíti el a házi feladatát.
- Nem tudja, hogyan tanuljon, hogyan ossza be az idejét
- Alacsony a frusztrációs toleranciája-teljesítmény helyzetekben leblokkol.
- Szabadidejével nem tud mit kezdeni.

Három főbb típusa van: diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia.
(Gyakran magas IQ-val rendelkeznek.)

Alul teljesítő tanulók

Akkor beszélünk erről, ha a tanuló tartósan a képességei alatt teljesít. Nem átmeneti, hanem hosszú ideje tartó változás. Gyakran összekeverik a tanulási zavarokkal.

Sajátosságaik:

- Nincsenek pszichológiai rendellenességek
- Minden tárgyra kiterjedően nehézségeik vannak
- A probléma nem magyarázható írás, olvasás, számolás zavarával, értelmi, látási, hallási korlátozottsággal.
- Elsősorban az érzelmi és szociális szféra zavarával függ össze

Tünetek:

- Rendszertelenül készülnek az órákra
- Elhanyagolják a feladataikat
- Tanulási szokásaik helytelenek
- Szervezetlenek
- Perfekcionista, csak a tökéletes jó nekik
- Szoronganak az iskolai követelményektől
- Túlzottan érzékenyek
- Zárkózottak, álmodozók
- Kedélytelenek
- A versenyben feladják a küzdelmet
- Nincs bennük felelősség, kontroll
- A tekintély és a tisztelet ellen láznak

Megoldás:

- Pszichodinamikai beavatkozások (Mi okozhatja a gondot?)
- Osztálybeli tanulási környezet megváltoztatása
- Alapvető készségek fejlesztése, a lemaradás behozása

Legfontosabb a korai azonosítás, kiszűrés, preventív intézkedések. Itt mindig szakemberre van szükség!

Nehezen nevelhető tanulók

Sajátosságaik:

- Magatartásuk eltér az adott életkorban normálistól
- Alkalmazkodási, beilleszkedési nehézségeik vannak
- Általánosan használt nevelési eljárások nem hatékonyak.
- Magatartási problémájuk nem olyan fokú, hogy speciális intézeti elhelyezés kellene.
- Értelmi fejlettségük normális.

Tünetek

- Agresszív, támadó magatartás-bátornak, erősnek tűnnek-de magányosak, feszültség jellemzi őket. Az ismétlődő frusztráció váltja ki az agressziót.
- Regresszív védekező magatartás: aktivitás hiánya jellemzi, szereplési helyzetekben való szorongás
- Erkölcsei magatartás zavarai (hazudozás, lopás)

Általában az ártalmak a családból erednek. Kedvezőtlen családi légkör, helytelen nevelési eljárások, túlzott szigor, vagy engedékenység. Esetleg ok lehet a tekintélyelvű, megfélelbezheterlen tanári magatartás.

A pedagógus lehetőségei:

a) Megelőzés (prevenció)-ez nemcsak pedagógiai feladat. Társadalmi összefogás alapján történhet.

b) Korrekció-ez főleg az iskolai nevelés feladata. Akkor van rá szükség, ha a pedagógus úgy látja, hogy pedagógiai úton még lehet a nevelési zavarokat korigálni.